

Rolul părinților în educația pruncilor.

Conferință ținută în 21 Decembrie 1930 în Lipova.

De: Dr. GRIGORIE GH. COMȘA, Episcopul Aradului.

Iubiți Săteni!

Mulți dintre cei de față se vor întreba cu mirare: de ce mi-am propus să vorbesc azi despre acest subiect: Părinți și copii. Cei ce se miră vor fi zicând: de când este lumea s'a vorbit și se vorbește mereu despre datoriile părinților către copil și datoriile copiilor către părinți. Unii ca aceștia poate au dreptate, însă uită că rezultatele creșterii pruncilor sunt foarte triste. Astăzi, mai mult ca oricând, copiii nu respectă pe părinți, îi injură, îi bat, îi dă afară pe ușe, în loc să-i ajute, au procese unii cu alții. Unii nu au respect către aproapele, ba chiar nu au nici temere de Dumnezeu. Este lucru curios: Tocmai lucrurile pe care socotim că le știm mai bine tocmai pe acelea uilăm să le punem în faptă! De aceea fiți cu îngăduință dacă vă răpesc $\frac{1}{2}$ oră din timpul D-v. și vă grăesc despre acest subiect, căci așa mă îndeamnă dragostea Mea, către voi.

Marele pedagog Pestalozzi spune că poporul iubește numai pe acela, care într'un mod oare-care i-a dat mână de ajutor¹⁾. Cu alte cuvinte poporul iubește pe aceia care și el iubește pe popor.

Deci să ne întrebăm, prin ce dovedim că iubim poporul? Prin aceea că jertfim o parte din interesele noastre pentru interesele lui sau chiar uităm cu totul interesele noastre când este vorba de popor. Am văzut medici lăsându-și clienții și mergând în popor ca să-l lumineze,

am văzut oameni, cari deși nu trebuiau să facă armată, au intrat în oaste și au apărut țara lor în timp de război. Asemenea acestora, cu ziua de azi, încep și eu pe o cale nouă să arăt dragostea mea și a clerului meu către popor, luminându-vă nu numai în biserică în privința mântuirii, ci și în afară de biserică în privința tuturor datoriilor prin cari creștem fii buni pe seama statului nostru românesc, atât de dujmănit de vrăjmașii din afară.

Mulți părinți cred că ei nu au nici o datorie de a-și crește pruncii și îi lasă de capul lor să crească singuri ca buruienile neplivite. Scopul creșterii este tocmai ca nimeni să nu rămână de capul său, ci să învețe a-și face datoria, să-l îndemne a face fapte bune și a se jertfi chiar pentru binele obștesc. Lăsând pe copil de capul său, devine egoist, înăpăinat, încrezut, mănios și aceasta din pricina că la început copilul toate le face după înclinările firești iar nu după mintea sănătoasă. Cei cari lasă copilul de capul său cred că în sufletul copilului e numai bine, dar se înșală, căci din frageală copilărie omul are și înclinări rele, cari trebuiesc smulse din suflet prin educație. Chiar acela e scopul educației sau creșterii ca să aibe copilul voință îndreptată spre bine.

Pe copil trebuie să-l desveți de rău și să-l înveți a face bine. Trebuie să-i luminezi mintea, să-i imblânzești inima, să-i îndreptezi voința. Părinții sunt datori a face aceasta. Ei sunt datori a da pildă bună, a învăța pe prunci binele și frumosul. Întrebarea este de ce părinții și în ce chip sunt datori părinții a-și educa pruncii??

¹⁾ G. Antonescu: Pestalozzi și Educația Poporului. București 1922 p. 55.

Întâi și întâi fiecare om moștenește dela părinții săi anumite însușiri sufletești și trupești. Un prinț mergea odată să cucerească nordul Africei, numit Algeria. Un ofițer făcu atent pe prinț că locuitorii de baștină o să-l omoare, dacă nu au grije. Prințul zise atunci: „Nu sunt născut din familie care cunoaște frica”. Și prințul îndurând mari piedici, dar fără frică, a cucerit Algeria.

Dar părinții sunt datori a-și crește bine copiii și pentru motivul că copiii sunt părți din carnea și oasele și din sângele lor. Crescând puterile copiilor vor fi de sprijin părinților. Numele părinților, felul lor de a gândi, chipul lor rămâne în lume și după moartea părinților¹⁾.

Noi vedem că în școală învățătorii iubesc și pe cei mai săraci și oropsiți copii; marele pedagog Pestalozzi spune că e mare plăcere să vezi băieți și fetițe, cari se găseau în stare mizerabilă, crescând și înflorind sub conducerea învățătorului²⁾. Un învățător se bucură văzând pace și mulțumire pe fața copiilor, văzând cum se roagă nevinovați și făcând jucării cu mânușele lor. Cu atât mai vârtos trebuie deci să se ocupe părinții cu creșterea copiilor și să se bucure de urmările bune ale ostenețelor lor. Au doar fie tată nu-ți place să auzi pe copilașul tău zicând celui ce-l întreabă: cine te-a învățat rugăciunile: m'a învățat tatăl meu și mama mea? Sau dacă întreb eu pe copilul de zece ani, care se joacă în țărână în timpul slujbei divine: Ionel, de ce nu te duci la biserică și el răspunde: fiindcă nici tata nu se duce! Ce zici atunci tu care ești tată?!

Dar și alte pricini sunt pentru cari părinții trebuie să-și crească copiii lor. Copilul până pe la 12 ani învață din pildele ce le vede în jurul lui, și de sigur mai întâi dela părinți, căci părinții sunt mai aproape de el. Alexandru Cel mare se lăuda că el și ca împărat ascultă de mama sa, căci când îl roagă să ierte dela moarte pe câte un nelegiuit, îl iartă. El zicea că ascultă de mama sa fiindcă i-a dat creștere bună.

Am celit într-o carte că un tată cam bețiv a dus odată și pe fiul său la crâșmă. Crâșmarul știa că acel tată bea câte un litru de vin de fiecare dată și îi aducea fără să-l mai întrebe ce comandă. Acum însă că era și copilul lui acolo, îl întreabă: dar tu ce beai? Copilul răspunde: eu beau ceea ce bea și tatăl meu. Și tatăl pruncului auzind aceste cuvinte ale fiului zise crâșmarului: adă-mi apă căci trebuie să dau pildă copilului meu.“

Iată dară cât de mare este pulerea părinților asupra fiilor în ce privește creșterea. Întrebarea este deci ce ne trebuie azi? Eu răspund zicând: părinți buni!! Împăratul Napoleon într-o convorbire cu doamna Campan zise: „Știi Doamnă, sistemele vechi de creștere a pruncilor nu mai plătesc nimic, spune-mi deci ce lipsește pentru a da creștere adevărată oamenilor?

— Mame — fu răspunsul dnei Campan.

Venim acum la punctul al doilea. Am văzut că mai întâi părinții trebuie să se îngrijască de creșterea pruncilor. Dar ce trebuie să știe părinții? Să stea cu mâinile în sân? Odată căzuse oarecine într-o fântână, vecinul care l-a văzut aleargă acolo și întreabă: Pentru Dumnezeu, dar cum ai căzut acolo? Cel din fântână zise însă desnădăjduit: nu mă întreba cum am ajuns aici, ci scoale-mă de grabă că mă înec.“ Noi încă vedem azi cum neascultarea de cei mai mari, mai luminați, față de părinți a crescut; lipsa de respect, de cinste crește ca buruienile.

Dragii mei, văzând acestea, părinții să nu mai stea cu mâinile încrucișate, mai ales că mulți părinți poartă vina de stările rele de azi. Părinții cu viața fără frâu otrăvesc sângele copiilor; unii își bat copiii fără pricină binecuvântată, alții îi lasă de capul lor. Ce să facă deci părinții?

a) Începem cu iubirea, pe care părinții trebuie să o arate copiilor lor. Toți părinții se laudă că-și iubesc pruncii și nu-și dă seama că de multe ori greșesc împotriva acestei iubiri. Copilul trebuie să simtă că mama și tata îl iubesc. Numai cine a fost iubit poate să iubească. Ori copilul simte din desmierdările mamei că este iubit și e gata chiar să fie recunoscător pentru această iubire. O mamă avea ziua numelui. Fetița ei vedea că mama ei primea daruri, deci s'a gândit să aducă și ea un buchet de violele mamei sale. Făcu în grădină buchetul, apoi l-a pus într'un vas din bucătărie, însă nu l-a putut duce mamei sale căci a căzut și a spart vasul. Mama ei fără să întrebe cum s'a întâmplat, a bătut pe fetiță, care simțind că pe nedrept a fost bătută, multă vreme n'a mai dus buchete de flori mamei sale. Acea mamă ar fi trebuit să întrebe mai întâi pe fetiță cum a ajuns să spargă vasul și atunci nu ar fi pedepsit-o pe nedrept. *Deci părinții să nu nedreptățească cu nimic pe copii și atunci aceștia vor avea totdeauna iubire caldă către părinții lor.* Însă de aici nu urmează că nu ar trebui pedepsiți copiii. Pentru neascultare sau încăpăținare trebuie să-i pedepsești, dar nu așa că tata

¹⁾ C. Salzmann: Cărțile Racului. București 1928 p. 20.

²⁾ Pestalozzi și Educația Poporulul p. 30.

pedepsește iar copilul plângând merge la mamă, care îi zice: taci dragă nu plânge că tatăl tău e rău; uite aici doi lei să-ți iai bonboane.

Iubirea poate fi stricată și prin aceea, că părinții nu se bucură de bucuriile pruncilor. Chiar apostolul Pavel la Romani 13 zice tuturor creștinilor: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură“. Deci rău a făcut acel părinte, care oprea pe copil să prindă fluturi sau acel tată, care chemat de copilașul său nu a voit să se ducă în grădină și să vadă micsandrele înflorite și îngrijite de fiul său Ionel. Acest fiu a chemat atunci pe un copil din vecini să vadă floarea și acela s'a bucurat. Deci Ionel începu a iubi mai tare pe copilul din vecini decât pe tatăl său.

Deci părinții prin o iubire dreaptă să-și crească pruncii. Aceștia, simțind bine iubirea părinților, vor căuta să fie cu încredere, cu recunoștință și cu supunere către părinți. Firește că dacă părinții se ceartă în fața pruncilor, dacă făgăduesc și nu se țin de cuvânt, își pierd încrederea copiilor.

b) Trece acum la alt punct. Unii părinți învață pe copii să nu iubească pe aproapele lor. Iată de pildă cum. Ioan cel cu trei copii șade la poartă în stradă și-și bate joc de trecători. Trece un schiop. E invalid din războiu, dar tatăl zice ca să audă copiii: iată acesta și-a rupt piciorul când era beat. Trece un biet bătrân gârbov. Tatăl zice: iată acesta e plecat de spate de parcă ține lumea toată în spinare. Trece pe acolo un cerșetor, care nu din vina lui a ajuns la sărăcie. Tatăl zice: mergi și lucrează, copiii auzind toate acestea, cum să învețe a iubi pe aproapele lor??

Unii părinți învață pe copii chiar să se mânie și nu să iubească pe binefăcătorii lor. Răposatul meu tată era învățător și pe școlarii neascultători îi pedepsea. Tatăl unui elev venise la școală și a adresat cuvinte nepotrivite tatălui meu, care își făcuse datoria de învățător. Un tată avea un fiu, pe Ionel cel sburdalnic. Acesta arunca cu pietri în școlari. Atunci un alt școlar Nicolae a dat și el cu piatră și a lovit pe Ionel în cap. Tatăl lui Ionel s'a răzbunat pe Nicolae bătându-l, dar fiului său, care încă era vinovat nu i-a făcut nimic. Copiii unor astfel de părinți învață chiar să fie răsbunători iar nu iubitori de aproapele. Iată că din vina părinților fără grijă, este apoi atâta mânie și dor de răzbunare între oameni. Pe alocurea duce chiar la ucideri această răzbunare.

Dacă vrem copii nerăzbunători atunci să nu-i prea giugiulim. Când cad să nu batem scaunul, căci atunci copilul crede că el nu e

de vină, ci altul, pe care caută apoi să se răsbune.

c) Trece acum la greșelile ce le fac părinții în privința credinței în Dumnezeu. Un tată bun, o mamă bună totdeauna va învăța pe copilul său zicându-i: iubitul meu Ionel, tu trebuie să mă iubești nu numai pe mine, ci și pe Dumnezeu, căci el ne trimite căldura soarelui, el ne dă râurile în care ne scaldăm, el ne dă florile frumoase. O mamă bună are să arate copilului că și ea crede în Dumnezeu și aceasta o va face prin rugăciune. Copilul are să vadă pe părinți rugându-se, să audă vorbindu-se de Iisus Hristos, de viața Sa pilduitoare și de moartea sa înălțătoare.¹⁾ Ziua Duminicii să fie pentru copil alta decât celelalte zile.

Dar mulți părinți nu fac așa.

Dacă afară tuna și fulgera, o mamă amenința pe copilul neascultător zicând: taci și te poartă bine că Dumnezeu nu auzi cum pedepsește? Altă mamă, când copilul făcea o greșală mică zicea: Dumnezeu te va arunca în iad, căci așa pățesc copiii ca tine²⁾.

Cu asemenea obiceiuri copiii învață să aibe groază de Dumnezeu ca de ceva rău și văzând o furtună se ascund cu groază în loc să învețe că ploaia după furtună este binecuvântată și că ar trebui deci să mulțumească lui Dumnezeu.

Cunoașteți obiceiul rău, când unii părinți sudue și înjură pe copii de Dumnezeu zicând: „trăznile-ar Dumnezeu“, și câte altele. Apoi unii înjură ca la ușa cortului, din care pricină dușmanii bisericii ne acuză că nu suntem creștini buni. De aceea unii creștini pășesc biserica. Dar copiii părinților cari înjură niciodată nu vor iubi pe Dumnezeu.

Dar unii părinți vorbesc de rău pe preot în fața copiilor. Ce ne tot muștră părintele în predică, zise un țaran și fiul lui s'a învățat să nu asculte predici. Un altul zise: ce să mai duc eu prescură la biserică, doar preotul are destul. Și de sigur că un astfel de tată nu știa ce înseamnă prescura. Mulți nici azi nu știu ce este. Creștinii vechi, ba chiar și împărații aveau obiceiul de a aduce daruri pâne și vin înainte de Sfânta Liturghie, căci Cartea a doua a lui Moise zicea: „Să nu te arăți înaintea mea deșert“. Din pâne și vin o parte se alegea pentru sfânta împărtășire iar celelalte daruri rămâneau pentru săraci, văduve, orfani și persoanele bisericesti.³⁾ Vedem ce

¹⁾ Antonescu: Pestalozzi și Educația Poporului p. 99.

²⁾ Salzmann: op. cit. p. 113.

³⁾ Mitrofanovici: Liturgica 1929 p. 524.

era în trecut, iar azi în unele locuri nimeni nu mai duce prescuri la Biserică.

Aici vă aduc aminte că simțul de jertfă față de biserică a scăzut și acesta de multe ori din vina părinților. Aceștia în fața copiilor sunt o sminteală când fac cheltueli mari cu ospetele, iar la biserică duc o luminare cu un leu.

Azi în România-Mare sunt mame românce cu bărbați streini de legea și limba noastră. Unele mame și unii bărbați își lasă totuși copilașii să învețe lege străină, în limbă străină. Voi părinților țineți minte că biserica ortodoxă ni-a păstrat limba și neamul. La biserica ortodoxă română să vă dați copiii, la al cărei Altar ați primit și voi închinarea.

d) Ar fi încă foarte multe de spus, dar aici mai amintesc numai unele lucruri. Nu puneți pe copii să spună că nu sunteți acasă. Nu dați bani copiilor și nu-i învățați să spună că i-au primit dela nașul etc. Căci se învață cu minciuna. Când ei fac o greșală fără să vrea, însă vin și o mărturisesc, atunci nu-i pedepsiți, căci alt um pe viitor nu vor mai grăi adevărul. Nu învățați pe copii la lăcomie. O mamă a făcut prăjituri pentru masă, dar fetița cerea înainte de a ședa la masă. Mama i-a dat și fetița când a ajuns mare, când vedea ceva îi lăsa gura apă. Odată acea mamă avea oaspeți. Dar domnișoara n'a putut aștepta; a intrat în bucătărie și a luat prăjituri pe ascuns; din grabă ca să n'o afle mama ei în bucătărie a lăsat ușa deschisă iar o pisică a intrat și a mâncat totul¹⁾. Ea, de sigur, n'a rămas nepedepsită.

După toate acestea să învățați pruncii la ordine și muncă. Copilul voește să se desfacă din fașe, spre a lucra după bunul plac. Deci din copilărie se vede că omul e născut spre muncă. Părinții deci să muncească harnic, deprinzând și copiii la muncă și ascultare. Mai ales azi copiii să învețe a da cinstea celor mai mari, a învăța să fie curați și harnici.

Toate acestea le cere dela părinți scumpa Românie, care are nevoie de brațe puternice. Tronul cere dela toți să ne facem datoria. Deci înainte sub conducerea iubitului nostru Rege Carol al II-lea. Să apărăm legea strămoșească, limba și neamul prin muncă și încredere în Dumnezeu. Voi părinților aveți mare rol aici, dacă doriți să aveți copii și îi iubiți pe copii. Durere însă că mulți părinți nu voiesc să mai aibe copii și se plâng că n'au cu ce să-i crească. Mulți dau banii pe fleacuri, pe ospete, iar pentru copii spun că n'au avere.

¹⁾ Salzmann: op. cit. p. 164.

O mamă avea zece copii și îi hrănea muncind cu ziua la alții. Cineva a întreat-o: „Cum poți hrăni zece copii? Și mama, uitându-se cu drag la copii, zise: „Pot să-i cresc fiindcă îi iubesc din suflet.“ Altul a întreat-o: Căți copii îmbraci și hrănești? Ea răspunse: „Dacă îi iubesc, nu-i mai număr.“

Așa să faceți voi, să iubiți pruncii și să le dați creștere aleasă și atunci bine va fi de noi.

Car: să fie metoda noastră: treptele formale, ori treptele școlii active?

O problemă bisericească, care așteaptă rezolvire.

În articolul meu anterior: „*Invățământul religioasă în școala primară*“, am făcut o comparație între cele 2 metode distincte, care se practică în școala noastră primară, la propunerea religioasă, mărginindu-mă numai la generalizări. Dar metoda școlii active a treptelor psihologice, care tinde la reforma învățământului nostru, și care, după păreri manifestate și până acum, va avea urmări fânte pentru biserică: trebuie cunoscută în detaliu, arătându-i greșeliile.

Trbuie să ne dăm seama, dela început, că metoda treptelor psihologice este fâtu l unui raționalism deghizat al școlii protestante, de unde s'a importat. Și precum raționalismul protestant este sorgintea, din care au izvorât sectele eretice, așa și metoda acestor școlii active de origine protestantă, are să fie fermentul care va plămădi și alimentă sectele religioase în Biserica noastră. Aceasta voesc să o probez eu acum, pe temelul principiilor și a lecțiilor aflate în cartea domnului Nispeanu: „*Religia pentru copii*“.

Principiile, imitate după Scharrelmann, sunt acestea 3: 1. *povestirile să fie cât mal amănunțit, până la saturație*, ca povestirea să fie intuitivă și cu viață. (Observ aici, că acest principiu de dragul formei, jefeste esența). 2. *Condiția a doua a urzelli povestilor e: motivarea îmbelșugată a succesiunii acțiunilor, scenelor și tablourilor*. Credincioși acestui principiu, pedagogi, cari îi urmează, născocesc tot felul de lucruri fantastice, denaturând adevărul. Se va vedea aceasta din exemplele, ce urmează despre facerea omului și despre potop. 3. *A treia condiție pusă de Scharrelmann e, ca povestirile religioase să fie străbătute de duh copilăresc și să se modernizăm cu lucruri și detalii, ca și când s'ar petrece acum*. E cert, că d. Nispeanu nu-l aprobă pe Scharrelmann în exagerări ca acestea; să vorbească de *automobile, biciclete, jurnale* ș. a. Și mai zice dânsul, că cu toate acestea condiții, adevărul biblic trebuie respectat. Dar vom vedea, că nu se ține de cuvânt și aceasta — cred — pentru liber-

tatea nemărginită, ce i-se lasă învățătorului de-a amănunți povestirile.

Încă o declarație prețioasă mai face d. Nisipeanu, de care avem să ținem cont. Zice „*Ca să-i facem pe copii să lubească Biblia, când va fi pentru ei vremea s'o lubească, trebuie, la început, să li-o îmbrăcăm în colorile plăcute copiilor*”. Vom vedea însă, că dela tot ce s'a afirmat în aceste principii, în practică se ajunge tocmai la contrariul.

Să ne vorbim acum unele exemple din lecțiile și poveștile d-lui Nisipeanu.

Despre face-ea celor dintâi oameni. După o introducere de stil înflorit zice, că Dumnezeu s'a bucurat de faptele sale, dar nu era nime cu care să vorbească și să-i samene Lui, dar să i și ajute. Așa a ajuns să facă corpul omului dintr'un bulgăr de pământ. Și când era gata, cu patul ce-l găsi jos pe pământ, i-a suflat duhul. După ce astfel l-a înviat, l-a numit Adam. Iar ca să nu se plictisească și făcu soață, pe cea dintâi femeie, pe care o numi Eva. Încheierea o face cu reproducerea și desemnări de oameni pe tăblițe și caete, tăeturi de foarfeci, modelări de humă.

Întrebăm: de ce nu era mai bine, ca în locul acestor acțiuni fără rost, să-i fi învățat pe copii a cunoaște: în ce stă asemănarea lui Dumnezeu cu omul, după ce le-a spus, că voiă o ființa asemenea Lui, fără care explicare elevii sunt de credință, că și Dumnezeu are corp ca omul. Și de ce bine e modernizarea, că a suflat d- hui cu patul, pecând atunci nu puteau fi pale? De ce nu era bine să spună, că pe femeie a făcut-o din coasta lui Adam și că i-a binecuvântat, apoi că i-a așezat în rai, tot momente importante, usoare și interesante. De ce sunt mai de valoare figurile rălate cu foarfecile și de ce nu dă vr'o învățătură rel. morală? Deci ce rămâne pentru viața practică?

Despre potop După o introducere mai lungă ajunge să spună, că fiind oamenii răi, Dumnezeu le trimitea pe câte un înger, iar copiii de pe străzi strigau după el și oamenii râdeau. Altă dată luându-l în răs îl loveau cu pietri și atunci fugeau îngerii la Noe pentru adăpost. Dumnezeu însă, îmbrăcat în haine de cerșitor, s'a dus în oraș, unde după multe pățenii rele, a mers la Noe, care, dacă l-a primit bine, i-s'a arătat în haine strălucitoare, din care Noe a cunoscut, că e Dumnezeu, apoi l-a spus să-și facă corabia, etc.

Întreb: Cum se potrivește cu adevărul istoric, că Dumnezeu a trimis pe îngerii la popor și i-au bătut cu pietri, iar El s'a făcut cerșitor? Când vor cei, odată, elevii aceștia, Biblia și vor afla adevărul, de sigur vor zice, că: catihetul lor, în deosebi fiind preot, e un mincinos și nu-l vor mai da crezământ. Iată o credință zdruncinată și aceasta pentru principiile școlii active ca povestirea să fie amănunțită, modernizată și străbătută de duh copilăresc. Dar nu se extrage nici o învățătură rel. morală.

Despre Ioan Botezătorul. Această „poveste clasică”, fără nici un fond, și de 3 ori amintește de luleaua lui Matei, carele vorbea cu vecinul său, când acesta voiă să meargă la Iordan, să-l asculte pe Ioan. Copiii absolut nu au ce învăța din ea. Numai ca să fie modernizată trebuia pusă în funcție și luleaua lui Matei, deși cu certitudine putem afirma, că pe vremile acelea nu vor fi cunoscut luleaua.

Nunta din Cana. Această „poveste clasică” e dintre cele mai interesante. După o introducere, care dă să se înțeleagă, că nuntași veneau dela biserică, iar copiii îi priveau din ferestri, o femeie întreabă pe bărbatul său: „*Cine e femeia, care merge după mire?*” „*E mama miresei, o chlamă Maria. Lângă ea e tatăl mirelui*” răspuse el. „*Dar cine sunt oamenii cei mulți, cari vin acum?*” întrebă ea iar. „*Uite vezi pe bărbatul acela înalt, palid, cu ochii limpezi, strălucitori? E fratele miresei, Iisus din Nazaret. N'ai auzit până acum de el?*” întrebă bărbatul la rândul.

Am citat destul și din acestea să vede, că Iisus în „povestea” aceasta „clasică” e prezentat ca frate al miresei; prin urmare, El și mireasa sunt fiii Mariei. — *Deci fiul aceluiași tată pământean.* — Iată cum școala activă, prin „poveștile clasice” poate propaga eresul, anume: *prin libertatea nemărginită, ce se lasă învățătorului de a amănunți povestirile.*

Înmormântarea lui Iisus Pentru multele amănunte copiii nu învață a cunoaște mai mult decât că, cei doi bătrâni, pe cari nici nu-l numește, însoțiți de servitori și cu ajutorul femeilor, rudenii a lui Iisus, îl ridică de pe cruce și-l pun în mormânt. Atâta tot. Nici o amintire despre cum ostași constataseră moartea lui Iisus, nici că Iosif și Nicodim au cerut pe Iisus dela Pilat, nici cum Iudeii cerură păzitori dela Pilat și că au pecetluit platra. Deși aceste momente, toate interesante, valorează mai mult decât toată puzderia de cuvinte a unui stil înflorit din povestea d-lui Nisipeanu, din care copiii se aleg cu singura cunoștință, că l-au luat de pe cruce și l-au pus în mormânt.

Iată, acesta e fondul tuturor poveștilor, precum aflăm la lecțiile ultime, d. e. Învierea lui Lazar, Întra-rea în Ierusalim, Judecata, Patimile și Moartea lui Iisus. Sunt ca bucăți frânte dintr'un roman, cari nu prezintă ușurința aflată la poveștile clasice și ca la înmormântare prin detalii „*până la saturație*” descrie unul și același moment.

Prin lecțiuni de felul acesta, numai celce nu vrea nu ar putea înțelege, că catihetul nu poate atinge scopul fixat de pedagogie, care cere, ca învățământul să fie educativ, promovând cultura minții și a inimii. Apoi neavând învățături abstracte, pentru aplicare la viața practică, nici nu va crește oamenii de caracter.

Dar, afară de acest cuzur, răul cel dintâi și cel mai mare, pe care-l produc „poveștile clasice”, este: propagarea eresiei prin ele însăși; iar în al doilea rând, pentru împrejurarea, că ajungând elevii a fi bărbăți

și atunci vor afla din Sf. Scriptură, că adevărul istoric e cu totul altul, decât cel profesat de catihet, îndeosebi fiind acesta preot: foarte ușor se vor lăpăda de el și de credința, care până aci l-a înșelat.

Eră fatal ca principiul detaierii și modernizării nelimitate să-l predisună pe d. Nisipeanu la aceste aberațiuni. Pentru că: tot ce e nelimitat duce la exces. Iar acesta duce la neprecalculată primejdie.

Constat, că primejdia aceasta s'a semnalat și din alte părți. Părintele protopop, Tr. Cibian, în congresul misionar din an. tr. ținut în Cernăuți, a insistat și Congresul a hotărât, să se ceară Sfântului Sinod sistarea predării religiei prin cărțile de citire. Iar „Foala Diecezană“, tot în anul trecut, a scris un articol foarte just, în acest merit, care s'a reproduș și în „Candela“ tot în anul trecut.

Să sperăm, deci, că Sf. Sinod al Sfintei noastre Biserici, precum a știut să înfrâne propaganda eretică dela „Cuibul cu barză“, va pune frâu și aberațiunilor și blasfemiilor, ce le propagă școala activă a d-lui Nisipeanu la propunerea religiei.

Preot, Nicolae Crișmaru.

† Preotul Gheorghe Francescu.

Miercuri la 4 Martie s'a făcut în fața sfântului Altar al Bisericii din Ștaroveț. — după aducerea jertfei Liturghiei mai înainte sfințite — prohodul asupra osâmintelor părintelui Gheorghe Francescu, preotul comunei, răpus de o boală cu sfârșit repentin.

În jurul coșciugului lui, acoperit cu coroane de flori, s'au strâns, pe un timp aspru de iarnă, prietenii, cunoscuții și poporul. Ardeau trist luminările în jurul lui, ca și amintirea lui în suflete. Plângea cântarea împreună cu dragostea pentru el din atâtea inimi și se înălța fumul de tămâie împreună cu rugile iubitorilor săi colegi preoți Groza, Popa, Debău, Dehelean, Hereț, Lugojan, Faur, Marcu și Dumitru. La căpătâiul lui se sbătea în spasmiile durerii îndoliată tineră soție, și se mistuia într-o durere mută bătrânul tată.

La sfârșit se alină și jalea cântărilor făcând loc cuvântării arhimandritului-profesor pontificant Dr. Iustin I. Suciu, care rostește în numele Bisericii cuvânt de amintire, de măgăiere și de despărțire pentru totdeauna dela cel ce fusese o candelă vie a sfântului Altar, un soț și fiu bun, unicul sprijin al bătrânului său tată.

Accentuiază vârsta prea tânără a răposatului (39 ani), pentru a se despărți de viață și abia începutul pastorației, pentru a-și părăsi turma. Arată, că împrejurările vieții l-au dus la alte cariere, ca să revină totuși la chemarea lui. Îl regretă ca pe un inteligent

îndrumător, care lasă în urma lui o biserică renovată. Dar acum neastâmpărul lui sufletește s'a alinat.

La mormânt i-se face o duioasă despărțire și comemorare a jertfelor lui pentru Biserică și neam de către reprezentanții diferitelor instituțiuni și al poporului. Vorbesc cu pietate directorul silvic Pascu și funcționarul silvic Gh. Bunea, un consătean, învățătorul Demetrescu din Cuveșdia și notarul comunei I. Bunea. Astfel s'au înhumat osâmintele preotului blând și român bun, ce a fost Gheorghe Francescu, care s'a învrednicit, în scurta lui activitate preoțească de numai 5 ani, de a purta numele cel mai frumos, de părinte al poporului său.

Fie-l țărâna ușoară și amintirea binecuvântată! Doamne, primește sufletul lui!

INFORMAȚIUNI.

Un baptist falsifică bani. Un „pocăit“, cu numele Ioan Ștefănescu din Căpruța, s'a cugetat că până va ajunge să primească și el câțiva dolari pentru că s'a lăpădat de Biserica lui Cristos, să-și facă singur bani.

S'a pus omul nostru în legătură cu un țigan din Secas (Criș), cărui i-a dat 3000 lei, să procure material din care să facă bani de aur. Țiganul s'a executat și a făcut vre-o 400 piese.

Cel doi pretenti însă au fost descoperiți. Jandarmăria i-a pus în arest și azi câteva piese de bani și celelalte, topite de frica răspunderii, sunt la parchet.

Doarme de 15 ani. Cei în „Foala interesantă“ o minune întâmplată în Rusia în orașul Petrograd. Într'un spital din acest oraș era un soldat care suferia de boala somnului de 15 ani. A fost rănit pe front și spărlat de moarte de spargerea unei granate urlașe în apropierea lui. A fost dus în spital, unde după puține zile, a căzut într'un somn adânc. Doctorii credeau că se va trezi. Incepură a-l hrăni măestrit, așa cum sunt hrăniți acești bolnavi și în același timp a-l lecul de ranele ce purta. Dar vremea trecea și omul nu se mai deștepta. Și-au trecut 15 ani de atunci, de-ând doarme, fără să știe nimic de sine.

În vremea din urmă bolnavul începu să se miște și într'o zi își deschise ochii și se trezi. Doctorii au spus că sănătatea sa era destul de bună. El începu a primi hrană mai întăritoare și după trei zile i se dete voie să se ridice din pat! Celor din jur li s'a dat poruncă să nu-i spună de când e el aci. Și când doctorii începură a vorbi cu el, el nu bănuia că s'ar afla în această odale de spital de 15 ani.

Într'o zi începu a-și lega firul gândirii de acolo de unde se rupsesse și întrebă că ce mai nou pe front? Și când i se spuse cum stau lucrurile cu el, se minună foarte. „Erai de 24 ani atunci, și azi ești de 39“. Și ochii nenorocitului se umeziră de lacrimi. A fost con-

după să vadă orașul, și spunea că tare-l schimbat de cum îl știa el și atunci era mai frumos Petrogradul ca acum. Credem și noi asta.

Lumină de sare. Gazetele aduc vestea că un învățat a descoperit un nou mijloc de luminat, folosind adică sare în loc de petrol. El spune că cele două părți, din care e formată sarea, desfăcute după o anumită rândulală, dau din ele o flacăra ușoară. Ajutată pe cale măestrată, flacăra dată de ele va fi mai tare. Dacă o așezi într-o mașinărie închisă, din care e scos afară aerul, acolo flacăra dată de cele două materii, numite cior și natru, e chiar foarte puternică și dă o lumină frumoasă. Și e vorba că acea lumină e de 20 de ori mai ieftină, ca lumina ce o folosim noi azi! Asta înseamnă, că atunci când acest lucru se va dovedi bun și în întrebunțarea de toate zilele, am avea o lumină neasămănat mai ieftină ca lumina de petrol sau electrică de azi!

Jertfa României în război. De curând a ieșit de la tipar o carte scrisă de un ofițer francez, care a făcut socoteala amănunțită a tuturor morților din marele război dela 1914—1919. Socoteala arată că Franța a avut 1.393.500; Anglia 869.046; Italia 394.114; România 410.066; Serbia 396.000; Statele Unite 114.000; Belgia 44.000 morți. (Lipsește Rusia care n'a făcut statistică). Socotind după numărul locuitorilor, morții din război al statelor Antantei sunt în Franța 1 mort la 27 locuitori; Anglia 1 la 57; Italia 1 la 78; România 1 la 17; Serbia 1 la 32; Statele-Unite 1 la 100; Belgia 1 la 150.

Din aceasta se vede că România a avut cel mai mare număr de morți în marele război.

Invinuire feroasă O arătare nemaipomenită a făcut dirigătorilor femeia Sevastița Ionescu din Iosupeni, jud. Iași. Numită învinutește pe soțul ei, că prin leacuri băbești ar fi provocat un somn greu fetei sale Elena în vârstă de 16 ani, care era bolnavă și apoi, măcar că fata era în viață, a îngropat-o. Faptul, ce a făcut pe tatăl să și ucidă copila, ar fi moștenirea pe care o mătușă a lăsat-o fetei. Rămâne de văzut, dacă arătarea este întemeiată.

Furtună Apele mărilor răsvrătite încă nu s'au liniștit. Se crede că în adâncul mărilor s'au întâmplat sguduirii uriașe, care au făcut mare turburare în ape. O furtună mare a bătut în zilele trecute în marea Mediterană. Oul din marile vapoare italiene „Compidoglio” s'a isbit de stânci și s'a înecat. Alte telegrame dau de veste că un vapor englez cu cărbuni s'a înecat în apele Greciei. Asemenea „Dohodak” al Jugoslaviei, care plecase cu mărfuri din Constanța, și un vapor grec plecat tot cu mărfuri spre Italia. Oamenii au fost scăpați de alte vapoare, ce le-au venit în ajutor, dar mărfurile s'au pustit.

O carte de valoare cu preț redus. Valoroasa carte: „O mie de pilde pentru viața creștină”

scrisă de P. Sf. Episcop Grigorie, în colaborare cu profesorii Nicolae și Gheorghe Popovici, se vinde de azi înainte cu preț scăzut. Prețul s'a redus dela 200 lei la 150 lei. Prea Cucernicii Preoți sunt invitați deci a recomanda intelectualilor această carte, care să nu lipsească din nici o casă românească.

3—8

BIBLIOGRAFIE.

A apărut în 1931

Credința Care Lucrează

De P. Sf. Sa Grigorie Episcopul Aradului.

O carte de 100 pagini, cuprinzând chemări către laici și clerici.

Cercetătorii vieții noastre bisericesti ortodoxe vor găsi aici bogat material pentru apostolatul laic în biserică. Azi, în zodia masei, laicii trebuiesc atrași tot mai mult în sfera de activitate a Bisericii. Cartea arată întreg terenul de muncă al laicilor, aducând argumente și îndemnuri neprețuite. În mijlocul lăncezelei de azi, ea este nu numai un stimulent spre optimism și cooperare cu forțe organizate, dar și un îndrumător al preoților în activitatea pastorală. Este de dorit ca preoșimea să o răspândească cât mai mult între intelectuali, spre a-i câștiga pentru opera mântuirii, mai ales că alte confesiuni din țară se razimă pe munca misionară a tuturor forțelor. Citind această lucrare, fiecăr preot își va potența zelul.

Cartea aceasta a P. Sf. Episcop Grigorie era absolut necesară spre a îndemna pe laici și preoți la apostolatul faptelor și organizărilor întemeiate pe muncă conștientă ortodoxă.

Prețul 30 lei exemplarul. De vânzare la *Librăria Diecezană Arad, Pavel Suru, Cartea Românească din București și la diferite librării eparhiale.*

3—6

Dr. Nicodim Mișă: Canoanele Bisericii ortodoxe, însoțite de comentarii. Vol I, Partea II (Canoanele sinoadelor ecumenice). Traducere făcută de *Uroș Kovincici* protiereul ortodox sârbesc al Aradului și *Dr. Nicolae Popovici* profesor la Academia teologică din Arad. Pag 574. Tiparul Tipografiei diecezane din Arad. Prețul 300 Lei.

În Biserica noastră se simțea mult trebuința de a avea o bună traducere a canoanelor în vigoare și o interpretare a lor, care să stea la nivelul științei teologice de astăzi. Traducătorii lucrării prezente, după

în anul trecut ne-au dat în partea I din vol. I *canoanele apostolice*, acum, prin publicarea părții a doua din acelaș volum, ne dau textul tuturor *canoanelor sinoadelor ecumenice*. Traducerea este făcută într-o limbă clară, lipsită de obscuritățile din traduceri mari vechi. La fiecare canon sunt arătate și canoanele paralele, cari tratează despre aceeaș chestiune canonică și apoi urmează tâlmăcirile amănunțite ale lui Mlaș, cari lămuresc detaliat chestiunile din toate punctele de vedere, cu referire atât la literatura teologică răsăriteană, cât și la cea apuseană. Indexul detaliat despre toate materiile și numirile cuprinse în întreg volumul prim, care este pus la sfârșitul cărții, ușurează foarte mult întrebunțarea cărții și găsirea tuturor chestiunilor canonic cuprinse în canoanele apostolice și în canoanele sinoadelor ecumenice.

Cartea aceasta va fi de mare folos practic și teoretic pentru clerul nostru, cât și pentru toți cei ce doresc să cunoască și să aprofundeze adevărata concepție de viață a Bisericii ortodoxe răsăritene. Se poate comanda la *Librăria Diecezană din Arad*, precum și la alte librării din țară, trimițându-se pe lângă preț și 10 Lei pentru porto.

Onoratele Redacții ale revistelor, cari au binevoit să publice bibliografia prezentă sau altă recenzie asupra cărții „Canoanele Bisericii ort.”, sunt rugate a ne trimite un exemplar din numărul respectiv.

Librăria Diecezană ort. rom. în Arad.

Parohii vacante.

Conform rezoluțiunii Vener. Consiliu eparhial ort. român din Arad No. 191/931, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din comuna Măderat, protopopiatul Șriei, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul eparhial „Biserica și Școala.”

Venitele parohiei sunt:

1. Folosința sesiei parohiale în extenziunea ei de 32 jug cad.
2. Folosința grădinii parohiale.
3. Stolele și birul legal, care se ia în concurs din oficiu.
4. Intregirea dotației preoțești dela Stat, pe care parohia nu o asigură.

Alesul va suporta toate impozitele după beneficiul preoțesc și va catehiza elevii școlilor primare din loc, fără nici o remunerațiune dela comuna bisericăscă. Va predica de câte ori va fi la rând în serviciul divin.

Parohia este de clasa primă. La concurs se admit numai reflectanți cu cvalificațiune pentru parohii de clasa primă.

Cererile de concurs, însoțite cu documentele ne-

cesare și adresate Consiliului parohial ort. rom. din Măderat, se vor înainta în termenul concursului — Oficiului protopopesc ort. român din Șiria, județul Arad; iar concurenții — conform §-lui 33 al Regulamentului pentru parohii — se vor prezenta în sf. biserică din Măderat pentru a arăta dexteritatea în cele rituale și oratorii.

Concurenții din alte Eparhii vor anexa la cererea de concurs și aprobarea Pr. Sf. Sale Părintelui Episcop Eparhial de a putea concura la această parohie. Măderat, 14 Decembrie 1930.

Consiliul parohial ort. rom.

în înțelegere cu: *Mihailu Lucaș* protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei, devenită vacantă prin încetarea din viață a preotului Ioan Plavoșiu din Timișoara Pr. Mihailu (Mehala), se publică concurs cu termen de 30 de zile, socotite dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Venitele împreună cu acest post sunt:

1. Una sesie parohială constatătoare din 32 jugh. pământ arabil.
2. Birul legal.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dotației preoțești dela Stat

Preotul ales va suporta toate impozitele după beneficiul din parohie. Va servi și va predica regulat în sf. Biserică, când va fi cu rândul, iar la sărbătorile mari preoții vor servi împreună. Va catehiza la școala primară și cea de ucenici fără altă remunerație din partea parohiei.

Preotul ales se obligă mai departe a respecta decizia consiliului parohial dela 22 Februarie 1931 din Timișoara-Pr. Mihailu (Mehala), privitoare la arondarea din nou a parohiilor pentru eliminarea disproporției numerice de case și familii, ce există de prezent între cele două parohii.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți se cere să aibă cvalificațiunea regulamentară. 8 clase liceale și bacalaureat și cvalificațiune preoțească de clasa primă.

Cel doritor a compete la acest post, se vor prezenta, în cutare Duminică sau sărbătoare, în sf. Biserică din comuna Timișoara-Pr. Mihailu (Mehala), spre a-și arăta destoinicia în cele rituale și oratorii, conformându-se strict §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, iar cererile însoțite de anexele necesare, adresate consiliului parohial din Timișoara-Pr. Mihailu (Mehala), le vor înainta în termenul concursual oficiului protopopesc ort. român din Timișoara.

Cel din altă dieceză vor cere prealabil Binecuvântarea Prea Sf. Sale Părintelui Episcop diecezan, spre a putea recurge.

Timișoara-Pr. Mihailu (Mehala) din ședința consiliului parohial, ținută la 1 Martie 1931.

În înțelegere cu *Dr. Patrachie, Tiucra* m. p. protopopul Timișorit. 1—3

Redactor responsabil: SIMION STANA.